

Europees memorandum

DE SOCIALPROFITSECTOR, PARTNER BIJ
EEN EERLIJKE EN DUURZAME TRANSITIE

UNISOC, BRUXEO, UNIPSO, VERSO

UNISOC
Kunstlaan 27/bus 13
1040 Brussel
+32 (0)2 739 10 72
info@unisoc.be
www.unisoc.be

BRUXEO
Quai du Commerce, 48/boîte3A
1000 Bruxelles
+32 (0)2 210 53 08
info@bruxeo.be
www.bruxeo.be

VERSO
Kunstlaan 27/bus 14
1040 Brussel
+32 (0)2 739 10 71
info@verso-net.be
www.verso-net.be

UNIPSO
Square Arthur Masson 1/boîte 7
5000 Namur
+32 (0)81 24 90 20
unipso@unipso.be
www.unipso.be

De 4 Belgische intersectorale werkgeversfederaties (UNISOC, UNIPSO, VERSO, BRUXEO) vertegenwoordigen organisaties uit de socialprofitsector in respectievelijk België, Wallonië en de Federatie Wallonië-Brussel, Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De socialprofitsector omvat diensten die essentieel zijn voor de goede werking van onze samenleving en die tegemoetkomen aan de basisbehoeften van de bevolking: sociale actie en integratie, hulp aan jongeren, thuishulp en -zorg, ouderenzorg, cultuur, jeugd en sport, levenslang leren, jeugd, onderwijs, maatwerkbedrijven, gehandicaptenzorg, ziekenhuizen, sociale en professionele integratie, huisvesting voor kansarmen, mutualiteiten, gezondheidszorg, enz.

Onze Europese mandaten

- ▶ [CEDAG](#)
- ▶ [SGL Europe](#)
- ▶ [Federation of European Social Employers](#)

Enkele belangrijke cijfers van de sector in België

EEN BELANGRIJKE WERKGEVER;

- ▶ **763.494** werknemers,
of 18,4% van de tewerkstelling in België

EEN SECTOR IN VOLLE GROEI, MOTOR VAN DE BANENGROEI;

- ▶ **+ 12.000** nieuwe banen per jaar verwacht
tussen 2022 en 2028
(+1,8% beter dan +0,8% voor de Belgische economie)

VERSPREID OVER;

- ▶ **33.071** vestigingen
- ▶ **75%** privésector / **25%** publieke sector
- ▶ Voornamelijk in de juridische vorm van verenigingen **zonder winstoogmerk**

ECONOMISCH GEWICHT;

- ▶ Productie **€ 62 miljard**
- ▶ Toegevoegde waarde **€ 33 miljard**

VOERTUIG VOOR SOCIALE COHESIE/ SOCIALE COHESIE BEVORDEREN;

- ▶ **736.000** vrijwilligers

Voor meer informatie en details over de cijfers van onze sector, verwijzen wij u door naar de respectievelijke memoranda van de zusterfederaties die op hun websites beschikbaar zijn.

De gezondheidscrisis, de klimaatverandering, de geopolitieke conflicten en de migratiecrisis hebben veel van de zwakke punten binnen onze samenlevingen blootgelegd en de problemen waarmee die samenlevingen kampen, nog verergerd. Het is dan ook meer dan nodig dat de Europese Unie (EU) maatregelen neemt die tot een transitie leiden. Een transitie naar een duurzame, zorgzame, robuuste en veerkrachtige samenleving.

Vanuit hun missie om het algemeen belang te dienen en door hun economisch model dat menselijke, sociale en ecologische toegevoegde waarde boven financiële winst stelt, zijn sociale ondernemingen de eerste bondgenoten van het Europese project dat moet streven naar een eerlijke, duurzame en inclusieve transitie.

Die socialprofitondernemingen zijn hoofdzakelijk verenigingen zonder winstoogmerk – de meeste hebben een privaatrechtelijk karakter maar sommige zijn ook actief in de publieke sector. Ze zijn actief in sectoren die essentiële diensten leveren voor het goed functioneren van onze samenleving en ze voorzien in de basisbehoeften van de hele bevolking, in elke levensfase; zoals maatschappelijk welzijn en maatschappelijke integratie, jeugdzorg, thuishulp en -zorg, ouderenzorg, cultuur, jeugdorganisaties en sport, permanente opleiding, kinderen, onderwijs, beschutte werkplaatsen, handicap, ziekenhuizen, socioprofessionele inschakeling, huisvesting voor kansarmen, ziekenfondsen, gezondheidszorg, enz.

Volgens de Europese Commissie zijn er 3,8 miljoen verenigingen zonder winstoogmerk in de EU, die voor 2,9% bijdragen aan het BBP van de EU en de belangrijkste ondernemingsvorm van de sociale economie vormen.¹ Het aandeel van sociale diensten zonder winstoogmerk wordt geschat op meer dan een derde van de 13,6 miljoen dienstbetrekkingen binnen de sociale economie van de EU.² In België zijn er 33.000 socialprofitondernemingen, waarvan 88% de rechtsvorm van een vereniging heeft. Ze zijn goed voor 18% van de arbeid in loondienst en 8% van de bruto toegevoegde waarde in België. Voor meer informatie over cijfers voor de sector in België verwijzen we de lezer naar het platform Social Profit Data Trust in de bijlage.

Om voorbereid te zijn op de toekomst, om meer sociale rechtvaardigheid te realiseren en de dynamiek en efficiëntie van socialprofitondernemingen te vergroten moet een strategie voor sociale investeringen³ worden uitgewerkt en moet de socialprofitsector worden ondersteund. Sociale investeringen zorgen op een duurzame wijze voor een inclusieve, veerkrachtige en concurrerende economie die gericht is op kennis, competenties en kwalificaties. Er moet worden ingezet op de mogelijkheden die de sociale bescherming biedt om groei en werkgelegenheid te stimuleren, om op die manier bij te dragen aan een duurzame financiering van de sociale uitgaven en een positieve spiraal te creëren (werken in de beste omstandigheden en daarmee de werkgelegenheidsgraad en het niveau van de beschikbare middelen verhogen).

Sociale investeringen moeten het ook mogelijk maken om kwaliteitsvolle banen voor iedereen te creëren en te behouden, via de mechanismen van solidariteit en sociale bescherming die de fundamentele vormen van ons Europees sociaal model. Meer investeren in sociale ondernemingen, en meer in het algemeen in verenigingen zonder winstoogmerk, draagt bij tot de versterking van een meer inclusief Europees sociaal model.

In deze context is investeren in sociale ondernemingen eerder een preventieve dan een reactieve aanpak om het welzijn van bevolking (menselijk kapitaal, bekwaamheid en emancipatie, werkgelegenheid, inkomen, enz.) te vergroten. Alle bevolkingsgroepen, in elke levensfase, moeten toegang hebben tot toegankelijke en kwaliteitsvolle diensten die beantwoorden aan hun maatschappelijke behoeften. Bovendien moeten sociale risico's worden verminderd, door mogelijkheden te creëren om competenties te verwerven en toe te treden op arbeidsmarkt. Socialprofitondernemingen zijn niet alleen ware schokdempers in tijden van crisis – efficiënte ondernemingen die duizenden lokale banen creëren –, ze vervullen ook een belangrijke rol bij investeringen in menselijk kapitaal en de emancipatie van individuen (opvoeding, opleiding, onderwijs, onderzoek, gezondheid, welzijn, inclusie en sociale cohesie).

De intersectorale werkgeversfederaties die de Belgische socialprofitondernemingen vertegenwoordigen (UNISOC, BRUXEO, UNIPSO, Verso) hebben een aantal gemeenschappelijke prioriteiten vastgesteld om ervoor te zorgen dat die meevoudige transitie op een rechtvaardige en duurzame manier verlopen binnen de Europese Unie.

Die prioriteiten worden ook verdedigd bij de Europese federaties en netwerken waarin wij aanwezig zijn, hetzij in het kader van de interprofessionele ([SGI Europe](#)) en sectorale ([Federation of European Social Employers](#)) Europese sociale dialoog, of als speler in de civiele dialoog en de sociale economie ([Social Services Europe](#), [Social Economy Europe](#) en het [Plateforme Sociale](#), via het [Comité européen des associations d'intérêt général](#) –CEDAG).

Een essentiële speler bij de implementering van de Europese pijler van sociale rechten.....	9
Een centrale partner in de ontwikkeling van de sociale economie.....	10
De promotie van verenigingen zonder winstoogmerk in Europa.....	11
Een aanbod aan toegankelijke, kwaliteitsvolle diensten afgestemd op de behoeften.....	12
▶ Uitvoering van de Europese zorgstrategie	
▶ Uitbreiding van het overleg met vertegenwoordigers van de sector en ondersteuning van de sociale dialoog	
De Europese begroting een sociale dimensie geven en ervoor zorgen dat de socialprofitsector effectief toegang heeft tot Europese financiering.....	14
▶ De sociale dimensie van het Europees meerjarig financieel kader versterken	
▶ Een Europese financiering afgestemd op de reële behoeften van socialprofitondernemingen	
▶ Kader voor staatssteun dient aangepast aan de noden van de socialprofitondernemingen	
De duurzame en eerlijke transitie van socialprofitondernemingen ondersteunen.....	16
▶ Het mogelijk maken om financieringsmechanismen te ontwikkelen	
▶ Ondernemingen en werknemers ondersteunen bij een rechtvaardige overgang	
▶ Rechtvaardige en evenwichtige Europese plannen en richtlijnen in overleg met de sector	
Bibliografie.....	20

Een essentiële speler bij de implementering van de Europese pijler van sociale rechten

De socialprofitsector is een partner van de EU bij de uitvoering van het actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten⁴ en een centrale speler bij de verwezenlijking van de twintig grondbeginselen van de pijler die de routekaart vormen om tegen 2030 tot een sociaal Europa te komen. Sociale ondernemingen dragen immers, vanuit hun sociale missie, bij aan gelijke kansen en toegang tot de arbeidsmarkt, evenwichtige arbeidsomstandigheden, sociale bescherming en sociale integratie.

Door arbeidsplaatsen aan te bieden die niet delokaliseerbaar zijn en die voldoen aan de behoeften van de bevolking, willen socialprofitondernemingen mee helpen de doelen te halen die de EU zichzelf voor die periode heeft gesteld: minstens 78% van de 20-64-jarigen moet een baan hebben, minstens 60% van de volwassenen moet een opleiding volgen, en het aantal mensen dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd, moet met ten minste vijftien miljoen worden verminderd.

Concreet vragen we dat:

- ▶ de socialprofitsector een plaats krijgt en ondersteund wordt in het kader van de initiatieven en acties die ertoe moeten leiden dat de grondbeginselen van de pijler worden gewaarborgd en, meer in het bijzonder, dat de gekwantificeerde doelstellingen worden bereikt die op nationaal niveau voor België zijn vastgelegd: minstens 80% van de 20-64-jarigen moet een baan hebben, minstens 60,9% van de volwassenen moet een opleiding volgen, en het aantal mensen dat met armoede of sociale uitsluiting wordt bedreigd, moet met ten minste 279.000 worden verminderd.
- ▶ de vertegenwoordigers van de socialprofitondernemingen worden betrokken bij de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten⁵ via overlegplatforms en -fora op Europees, nationaal en regionaal niveau.
- ▶ het mechanisme van het 'Social convergence framework' geïmplementeerd en uitgebreid wordt om de sociale dimensie van het Europees semester te consolideren en een opwaartse sociale convergentie binnen de EU te ondersteunen.⁶

Een centrale partner in de ontwikkeling van de sociale economie

De Belgische socialprofitondernemingen ondersteunen de uitvoering van het [Europees actieplan voor de Sociale Economie](#) dat erop gericht is de Europese sociale economie te laten floreren en het volledige potentieel van die economie te benutten, zowel voor het creëren van banen als voor het realiseren van een eerlijk en inclusief herstel en een ecologische en digitale transitie.

Socialprofitondernemingen die de vorm hebben van verenigingen zonder winstoogmerk, zijn de belangrijkste rechtsvorm van de sociale economie in Europa.⁷ In België maken socialprofitondernemingen bijna 90% uit van de ondernemingen in de sociale economie en dit aandeel kan oplopen tot meer dan 96% in andere lidstaten.⁸

De sociale economie en de socialprofitsector kennen in België een groeiende zichtbaarheid en erkenning dankzij de 'Social Profit Data Trust'. Op dit unieke en innovatieve platform, dat het resultaat is van een samenwerking tussen de Koning Boudewijnstichting, actoren uit de sociale economie en onze organisaties, worden statistische data over de socialprofitsector en de sociale economie in België gecentraliseerd en toegankelijk gemaakt. Met de hulp van de belangrijkste Belgische statistische instellingen wil de Social Profit Data Trust de socialprofitsector en de sociale economie in België in kaart brengen, promoten en beter zichtbaar maken, en andere gelijkaardige Europese initiatieven inspireren.

Om tot een goed evenwicht te komen tussen economische efficiëntie en sociale en ecologische veerkracht, vragen we dat:

- ▶ de representatieve organisaties van de socialprofitondernemingen op Europees, nationaal en regionaal niveau rechtstreeks worden betrokken bij de uitvoering van het actieplan voor de sociale economie en de aanbeveling van de Raad over de ontwikkeling van randvoorwaarden voor de sociale economie. Als intersectorale werkgeversorganisaties en representatieve organisaties van verenigingen hebben onze organisaties een bijzondere rol te spelen als institutionele en administratieve contactpunten bij de uitvoering van nationale en gewestelijke strategieën voor de Belgische sociale economie.
- ▶ de socialprofitondernemingen ook worden ondersteund in het kader van de Europese fondsen (ESF+, EFRO, Just Transition Fund, enz.) en de Europese financiering (waaronder InvestEU) voor de ondersteuning van de sociale economie. Die Europese financiële steun moet worden uitgebreid als aanvulling op, en zonder afbreuk te doen aan, federaal en regionaal structureel overheidsbeleid ten behoeve van de socialprofitsector. De EU-regels voor administratieve en financiële verslaggeving moeten echter eenvoudiger, consistent en inzichtelijker worden.
- ▶ de socialprofitondernemingen en hun representatieve organisaties adequaat worden vermeld en erkend op de [Europese portaalsite voor sociale economie](#) ('Social Economy Gateway') als belangrijke spelers in de sociale economie in België.

De promotie van verenigingen zonder winstoogmerk in Europa

Ook in het kader van het actieplan voor de sociale economie erkent en promoot het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese grensoverschrijdende verenigingen⁹ de rol van verenigingen zonder winstoogmerk (vzw's) bij het creëren van economische en maatschappelijke waarde in de EU.

Door vanuit hun missie het algemeen belang na te streven, creëren vzw's sociale en economische meerwaarde als werkgevers en dienstverleners ten gunste van alle bevolkingsgroepen, in alle fasen van hun leven. Het voorstel voor een Europese richtlijn geeft niet alleen juridisch erkenning aan de vzw op Europees niveau, het erkent ook specifiek het openbare belang dat vzw's nastreven door het uitoefenen van economische activiteiten zonder winstoogmerk. Dat heel wat diensten van algemeen belang, binnen zorg en welzijn, de afgelopen jaren op allerlei manieren worden vermarkt, leidt ertoe dat de kwaliteit van de dienstverlening en van de jobs erop achteruitgaat.

Voorts mogen we niet vergeten dat vzw's ook niet-economische activiteiten uitoefenen, onder meer ten aanzien van de democratische werking van onze samenleving. Verenigingen bieden een ruimte waar burgers samenkomen om ideeën uit te wisselen en zich ertoe verbinden om oplossingen te zoeken voor en innovatieve antwoorden te bieden op de sociale en maatschappelijke uitdagingen waar onze samenlevingen voor staan.

Om de rol van verenigingen en andere organisaties zonder winstoogmerk op passende wijze te erkennen, vragen we dat:

- ▶ de Raad van de EU en het Europees Parlement, in nauw overleg met de organisaties die de vzw's op Belgisch en Europees niveau vertegenwoordigen het voorstel voor een richtlijn over grensoverschrijdende verenigingen goedkeuren;
- ▶ de EU investeert in een sterk Europees sociaal model, waarbij resoluut de kaart wordt getrokken van de socialprofitsector tegen een vermarkting van de diensten, zodat de overheidsmiddelen de transitie echt kunnen financieren in het algemeen belang van de Europeanen.

Een aanbod aan toegankelijke, kwaliteitsvolle diensten afgestemd op de behoeften

Uitvoering van de Europese zorgstrategie

[De Europese zorgstrategie](#)¹⁰ moet ervoor zorgen dat zorg en welzijn in de hele EU betaalbaar, toegankelijk en van goede kwaliteit zijn en dat de situatie van zowel zorgontvangers als professionele en niet-professionele zorgverleners verbetert. Die doelstellingen staan centraal in de acties en de missie van de socialprofitondernemingen die de belangrijkste non-profitspelers zijn bij de uitvoering van deze Europese strategie.

De Europese Commissie beveelt onder andere aan dat lidstaten actieplannen opstellen om de beschikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van langdurige zorg¹¹ voor alle burgers te verbeteren. Dit is ook een terugkerend thema van het Europees Semester, waarvoor elk jaar aan alle lidstaten een meer transversale aanbeveling wordt gedaan. Het valt echter te betreuren dat dit thema in het geval van België uitsluitend vanuit budgettair (economisch) oogpunt wordt benaderd en niet vanuit het oogpunt van het maatschappelijk en volksgezondheidsbeleid.

Op Belgisch niveau is de recente (gedeeltelijke) regionalisering van lokale competenties op het vlak van zorgverstrekking een stap in de richting van een meer geïntegreerd zorgaanbod per verzorgingsgebied, waarbij de begunstigde centraal staat. Bovendien wordt daarbij meer aandacht besteed aan preventie en aan een eerlijke financiering van de verschillende zorg- en welzijnsdiensten. Een evenwichtige mix van thuishulp en -zorg, mantelzorg en hoogwaardige residentiële zorg moet ervoor zorgen dat iedere zorgvrager de meest geschikte zorg krijgt, gebaseerd op zijn behoeften en levensloop. Het is een grote uitdaging om tot een toegankelijk, efficiënt en hoogwaardig systeem van langdurige zorg te komen en al die diensten op het hele grondgebied beschikbaar te maken.

De familiale context en het informele netwerk mogen daarbij echter niet over het hoofd worden gezien. De personen (mantelzorgers) die afhankelijke personen omringen spelen een belangrijke ondersteunende rol (administratief, logistiek of basiszorg). In sommige situaties betekent het ontbreken van een informeel netwerk dat er geen alternatief is voor residentiële zorg.

Om het succes van deze strategie te garanderen, vragen we dat:

- ▶ de gezondheidszorgstrategie en de concretisering van die strategie in een nationaal actieplan worden gerealiseerd in overleg met onze organisaties en de sectorale federaties die betrokken zijn bij een continuïteitsaanpak van de zorg, om de kwaliteit en toegankelijkheid van zorg en welzijn te garanderen.
- ▶ De beleidsmakers uitermate waakzaam zijn voor het risico van een toenemende vermarkting van de zorgverstrekking. Die vermarkting is onverenigbaar met de doelstellingen van een hoogwaardige en toegankelijke gezondheidszorg die de Europese strategie voorstaat. Als intersectorale vertegenwoordigers van zorgaanbieders zonder winstoogmerk verbinden wij ons ertoe dit dossier nauwgezet te volgen en erover te waken dat deze strategie goed wordt uitgevoerd.
- ▶ er acties worden ondernomen om de beroepen aantrekkelijker te maken, zodat de continuïteit van ons kwalitatief aanbod van zorg en welzijn gegarandeerd blijft.

Uitbreiding van het overleg met vertegenwoordigers van de sector en ondersteuning van de sociale dialoog

Waarom het belangrijk is om de socialprofitsector te raadplegen

Tijdens de coronacrisis is andermaal duidelijk geworden hoe belangrijk de socialprofitsector is voor de maatschappij. Ondanks die positieve ontwikkeling worden politieke beslissingen nog te vaak genomen zonder te overleggen met de socialprofitsector.

Daarom vragen wij:

- ▶ een voorafgaand en doorlopend overleg met de legitieme Europese vertegenwoordigers van de socialprofitsector (SGI Europe, Federation of European Social Employers, enz.).

De interprofessionele en sectorale sociale dialoog eerbiedigen

De interprofessionele en sectorale sociale partners vervullen ten volle hun rol, zowel via het opstellen van overeenkomsten en raamovereenkomsten als door middel van adviezen. We vestigen in het bijzonder de aandacht op de recente oprichting van het 44ste [Sectoraal Comité betreffende sociale dienstverlening](#), een instrument voor Europese sociale dialoog dat essentieel is voor dit sectorale overleg.

De unanieme standpunten van de sociale partners in de overlegorganen zijn het resultaat van discussies, onderhandelingen en, uiteindelijk, compromissen. Vaak gaat het om moeilijke en delicate evenwichtsoefeningen.

Respect voor sociaal overleg betekent ook respect voor de autonomie van de sociale partners en dus voor hun vrijheid om te bepalen welke thema's ze willen aanpakken of welke richting ze willen uitgaan met betrekking tot een bepaald dossier.

Concreet vragen we dat:

- ▶ wanneer een overlegorgaan een unaniem advies uitbrengt, de instantie die aan dat orgaan advies heeft gevraagd – of dat nu een uitvoerende macht of een parlement is – dat advies respecteert, er rekening mee houdt of, in voorkomend geval, motiveert waarom ze dat advies niet volgt.
- ▶ de uitvoerende macht ervan afziet aan de sociale partners op eender welke manier haar wil op te leggen.

Financiële en logistieke steun van de Europese Commissie

De socialprofitondernemingen scharen zich achter het begin 2023 door de Commissie gepresenteerde initiatief om de sociale dialoog te versterken en te bevorderen door middel van concrete acties op nationaal en EU-niveau.¹² Zo hebben ze al vroeg tijdens de coronacrisis mee helpen maatregelen organiseren om de gezondheid en veiligheid op het werk te garanderen en om gedeeltelijke werkloosheid in te voeren. De sociale partners helpen ook evenwichtige oplossingen te zoeken om de arbeidsmarkt aan te passen aan het digitale tijdperk.

We vragen dat:

- ▶ bij de opvolging van de op EU-niveau voorgestelde acties, die in de Mededeling worden opgesomd, de sociale partners nauw worden betrokken en vooral dat er meer logistieke (lokale en digitale oplossingen, vertaling) en financiële (reis- en verblijfskosten, catering) middelen ter beschikking worden gesteld.

De Europese begroting een sociale dimensie geven en ervoor zorgen dat de socialprofitsector effectief toegang heeft tot Europese financiering

De sociale dimensie van het Europees meerjarig financieel kader versterken

Het meerjarig financieel kader van de Europese Unie (EU) bestrijkt een periode van zeven jaar en geeft inzicht in het beleid dat op middellange termijn in de lidstaten kan worden gefinancierd. In deze context zou het interessant zijn om optimaal gebruik te maken van de middelen die worden toegevoerd om de doelstellingen van de Europese pijler van sociale rechten te bereiken.

Een Europese financiering afgestemd op de reële behoeften van socialprofitondernemingen

Sociale ondernemingen worden geconfronteerd met een aantal uitdagingen die een grote invloed hebben op de kwaliteit en toegankelijkheid van de diensten die ze aanbieden aan de bevolking. De toenemende vraag naar en complexiteit van behoeften, het behoud en de aantrekkelijkheid van jobs, de personeelstekorten en de 'de-institutionalisering' zijn stuk voor stuk fenomenen die een directe impact hebben op sociale ondernemingen en, bij uitbreiding, op de hele maatschappij.

Om die uitdagingen aan te gaan, is het belangrijk dat de socialprofitsector eenvoudig toegang heeft tot redelijke Europese financiering om kwalitatieve acties te financieren die iedereen ten goede komen.

Sociale ondernemingen krijgen echter te maken met een aantal uitdagingen en obstakels als ze toegang willen krijgen tot Europese financiering: gebrek aan informatie en duidelijkheid over Europese financiering voor sociale diensten, complexiteit en moeilijkheden bij het verantwoorden van het project en bij de cofinanciering van projecten, onvolledig inzicht in de sociale behoeften, gebrek aan uitwisseling van goede praktijken, enz. Om aan die behoeften te voldoen werd het project Helpdesk - EU funds for social services (eufunds4social.eu) ontwikkeld. Het is de bedoeling dat dit project van duurzame aard is.

In het kader van dat project en van de partnerschappen van onze organisaties vragen we dat:

- ▶ de competenties van de sociale ondernemingen worden versterkt en dat die ondernemingen attent worden gemaakt op de uitdagingen en de opportuniteiten die Europese financiering met zich meebrengt;
- ▶ dat een beroep gedaan kan worden op de Europese fondsen, en in het bijzonder op het Europees Sociaal Fonds (ESF+), het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Just Transition Fund, om effectieve, duurzame en innovatieve interventies in de socialprofitsector beter te ondersteunen;
- ▶ de betrokkenen gemakkelijker toegang krijgen tot de Europese fondsen en dat het administratieve beheer van de gefinancierde projecten vereenvoudigd wordt;
- ▶ tussen de beheersautoriteiten, de socialprofitsector en de EC een betere transparantie, samenwerking en communicatie wordt gecreëerd om ervoor te zorgen dat financieringsprioriteiten gebaseerd zijn op een wederzijds en diepgaand begrip van de feitelijke situaties en dat die prioriteiten worden ontwikkeld en geïmplementeerd in samenwerking met de meest relevante partners, in overeenstemming met de bevoegdheidsniveaus in België.

Kader voor staatssteun dient aangepast aan de noden van de socialprofitondernemingen

Sociale ondernemingen hebben de juiste omgeving nodig om te kunnen groeien. Vandaag worden ze echter nog vaak geconfronteerd met obstakels bij de ontwikkeling en opschaling van hun activiteiten. Eén ervan betreft het staatssteunkader.

De bestaande regels rond staatssteun zijn zeer complex. Dat heeft tot gevolg dat lokale en regionale overheden al te snel naar de de-minimis regel grijpen wanneer zij een uitzonderingsregel zoeken om steun toe te kennen. De verschillende mogelijkheden

binnen het staatssteunraamwerk zijn met andere woorden onvoldoende gekend en worden dus onvoldoende benut. Dit is niet in het voordeel van socialprofitondernemingen die hierdoor te snel de de-minimis drempel van 200.000 euro bereiken. Vooral lokale overheden hebben onvoldoende kennis van onder andere de procedures van de Algemene groepsvrijstellingsverordening (GBER) om steun toe te kennen. Ook de regels met betrekking tot de Diensten van algemeen economisch belang bieden opportuniteiten waarvan onvoldoende gebruik wordt van gemaakt door de publieke overheden.

Concreet vragen we:

- ▶ De staatssteunregels dienen op zijn minst herbekeken te worden op hun complexiteit. De regels inzake Diensten van Algemeen Economisch Belang zijn zo complex dat ze een hinderpaal vormen om de regel toe te passen op diensten van socialprofitondernemingen. Daarnaast moet ook de GBER aangepast worden aan de specifieke noden van de socialprofitondernemingen. Door een specifieke bepaling rond socialprofitondernemingen op te nemen, zou steun aan socialprofitondernemingen gemakkelijker onder de GBER uitzonderingsregel kunnen opgenomen worden. In dit verband verdient de behandeling van staatssteun voor maatwerkbedrijven bijzondere aandacht, gezien de verschillen in behandeling in de verschillende lidstaten.
- ▶ Daarnaast vragen we dat de drempel voor de-minimis gevoelig wordt opgetrokken wanneer de huidige regels, die eind december 2023 aflopen, herzien worden. Daarbij moet minstens de torenhoge inflatie van de prijzen van de voorbije jaren mee in rekening worden gebracht. De huidige drempel van 200.000 euro wordt bovendien op niveau van een rechtspersoon (incl. de ermee verbonden entiteiten) toegepast. Dat sluit grote ondernemingen of netwerkorganisaties snel uit. Enerzijds worden sociale ondernemingen gestimuleerd tot schaalvergroting maar anderzijds bereiken grotere ondernemingen de de-minimis grens zeer snel en worden ze dus de facto geremd in hun ontwikkeling als zij slechts beperkt op steunmaatregelen aanspraak kunnen maken.

De duurzame en eerlijke transitie van socialprofitondernemingen ondersteunen

De economie van de toekomst moet het lokale economische weefsel versterken, tegemoetkomen aan de basisbehoeften van de bevolking en het milieu beschermen. De Europese [Green Deal](#) beoogt van Europa het eerste continent ter wereld te maken dat tegen 2050 klimaatneutraal is. Om dit te bereiken, hebben de lidstaten zich ertoe verbonden hun emissies tegen 2030 met minstens 55% te verminderen ten opzichte van 1990. De voorstellen van het pact moeten ervoor zorgen dat alle sectoren van de EU-economie zijn toegerust om die uitdaging aan te gaan.¹³

Het Europees mechanisme voor een rechtvaardige transitie¹⁴ en de bijbehorende fondsen zijn concrete financiële instrumenten om de sociale en economische gevolgen van de transitie te verminderen, met bijzondere aandacht voor de regio's, sectoren (en ondernemingen) en werknemers die met de grootste uitdagingen zullen worden geconfronteerd. In de periode 2021-2027 zal 55 miljard euro worden vrijgemaakt (Just Transition Fund, InvestEU, leningsfaciliteit voor de publieke sector).

De socialprofitsector onderschrijft de Europese milieudoelstellingen en het Europees mechanisme voor een rechtvaardige transitie. De sector is een belangrijke speler in deze transitie en wil een voorbeeld worden vanuit sociaal en milieuoogpunt en met aandacht voor de veranderende behoeften en verwachtingen van de bevolking. Tegelijkertijd wil de sector de continuïteit en economische levensvatbaarheid van zijn activiteiten waarborgen.

Deze veranderingen zullen echter een grote impact hebben op de tewerkstelling en opleiding bij socialprofitondernemingen en zullen aanzienlijke financiële en sociale investeringen vereisen. Bovendien is het voor onze ondernemingen niet altijd eenvoudig om die strategie uit te voeren: ze hebben vaak niet de tijd, expertise of middelen om individueel het hoofd te bieden aan de uitdagingen van de Green Deal en van de rechtvaardige transitie.

Om hen te ondersteunen bij die transitie worden verschillende prioriteiten gepresenteerd.

Het mogelijk maken om financieringsmechanismen te ontwikkelen

Concreet vragen we dat:

- ▶ sociale ondernemingen, in het kader van de rechtvaardige transitie, toegang krijgen tot de Europese fondsen in verhouding tot het sociaaleconomische aandeel dat die ondernemingen vertegenwoordigen. Sociale ondernemingen zijn een belangrijke inspiratiebron voor de rechtvaardige transitie. De economische activiteit moet opnieuw gericht zijn op het vergroten van het algemene welzijn binnen de samenleving (maatschappelijk, economisch en ecologisch).
- ▶ banken worden aangemoedigd om leningen met een lage rente te ontwikkelen om sociale ondernemingen te ondersteunen bij milieu-investeringen en bij de renovatie van hun gebouwen. Momenteel zijn veel banken terughoudend bij het verstrekken van leningen, vaak omdat ze niet bekend zijn met de socialprofitsector.

Ondernemingen en werknemers ondersteunen bij een rechtvaardige overgang

Concreet vragen we dat:

- ▶ bij de financiering van het overheidsbeleid veeleer voor een preventieve benadering wordt gekozen dan voor een curatieve benadering. Dit principe moet ook gelden voor de sociale ondernemingen, met bijzondere aandacht voor de kleinste structuren en organisaties.
- ▶ loopbanen worden begeleid tijdens de transformaties, met de nodige aandacht voor onderwijs, opleiding en omscholing zodat onze ondernemingen worden ondersteund bij die transitie. Zo moet, meer concreet, in het kader van de nieuwe opleidingsverplichtingen, een stimulerende aanpak van bijstand en ondersteuning worden gehanteerd in plaats van een bestraffende en penalisierende aanpak waarbij ondernemingen sancties opgelegd krijgen.
- ▶ lidstaten worden aangemoedigd om diensten te ontwikkelen die toegankelijk zijn voor alle sociale ondernemingen en die die ondernemingen ondersteunen bij de sociale en milieutransitie. Het is aangewezen dat die diensten worden gedeeld en zo de (technische, juridische, financiële en regelgevende) expertise wordt gecentraliseerd.

De duurzame en eerlijke transitie van socialprofitondernemingen ondersteunen

▶ **Rechtvaardige en evenwichtige Europese plannen en richtlijnen in overleg met de sector**

Om de Europese transitiedoelstellingen op Belgisch niveau, en meer specifiek op gewestelijk niveau, te verwezenlijken wordt, concreet, aan de socialprofitsector gevraagd om in hun volledige gebouwenbestand te streven naar een nul-emissie voor verwarming, productie van sanitair warm water, koeling, verlichting en elektriciteit.¹⁵ Om aan de eisen op het vlak van mobiliteit en luchtkwaliteit te voldoen, worden in België lage-emissiezones gecreëerd en worden alsmaar meer wagenparken geëlektrificeerd. Voorts wordt het afvalbeheer verbeterd om afvalproductie te beperken en te voorkomen.

Socialprofitondernemingen worden blootgesteld aan stijgende energierekeningen. Die ondernemingen blijven vaak afhankelijk van fossiele brandstoffen, vooral voor de verwarming van ziekenhuizen, zorg- en verblijfsvoorzieningen voor kwetsbare groepen (jongeren, ouderen, personen met een handicap) en socio-culturele actoren. Bovendien moeten bepaalde voorzieningen voldoen aan strenge normen om een kwaliteitsvol onthaal te garanderen (minimumtemperatuur in zorginstellingen, minimumventilatie in culturele ruimten, enz.).

Die contextuele factoren tonen aan dat Europese plannen en richtlijnen eerlijk en evenwichtig moeten zijn en in overleg met de sector tot stand moeten komen:

- ▶ De sector ondersteunt de filosofie van het EPB-certificaat voor openbare gebouwen (EU-verplichting). Hij betreurt echter dat de verplichtingen niet in verhouding staan tot de milieuresultaten. Zo moeten alle socialprofitondernemingen dit certificaat jaarlijks actualiseren, maar de certificaten zijn duur en brengen heel wat administratieve rompslomp met zich mee! De criteria zijn erg streng: een drempel van 0 m², jaarlijkse actualisering, enz. De EU-richtlijn moet worden aangepast om tot een goed evenwicht te komen tussen de voorbeeldfunctie die de sector moet vervullen en de financiële uitdagingen en de tijdsdruk waarmee de socialprofitondernemingen worden geconfronteerd.
- ▶ Rekening houden met de specifieke aard van socialprofitondernemingen bij besprekingen op EU-niveau over het verbod op de verkoop van nieuwe benzine- en dieselauto's vanaf 2035.¹⁶ Op dit moment bestaan er nog maar weinig technologieën om grote elektrische voertuigen geschikt te maken voor PBM's. Socialprofitondernemingen vervoeren personen met een handicap, met beperkte mobiliteit en/of zieke personen. Denk bijvoorbeeld aan bedrijfsvoertuigen in beschutte werkplaatsen of voertuigen voor collectief vervoer in gehandicapteninstellingen. Die voertuigen zijn essentiële werkinstrumenten om de sociale missie van de onderneming te vervullen. Als de automarkt niet met alternatieven komt en er niet voldoende financiële middelen beschikbaar worden gesteld om te investeren, zullen die ondernemingen niet langer dezelfde diensten kunnen aanbieden aan de bevolking.
- ▶ De EU-richtlijn inzake overheidsopdrachten uitbreiden¹⁷, zodat een groter marktaandeel wordt voorbehouden aan socialprofitondernemingen. Door die ondernemingen te kiezen voor overheidsopdrachten worden de sociale economie en de korte circuits (recyclage, hergebruik en reparatie van materialen) gestimuleerd, via de opname van sociale clausules.

bibliografie

1 Europese Commissie (05.09.2023), voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese grensoverschrijdende verenigingen, pagina 1.

2 www.socialserviceseurope.eu

3 Sociale investeringen moeten bescherming bieden tegen sociale risico's ex post en de kansen en mogelijkheden van individuen om het hoofd te bieden aan sociale risico's ex ante vergroten. Tegelijk moeten dergelijke investeringen de kwalitatieve jobs scheppen die nodig zijn om de fiscale 'draagkracht' van de welvaartsstaat op peil te houden, draagkracht die afhangt van het aantal tewerkgestelde personen en van de productiviteit van die personen.

4 [Actieplan voor de Europese pijler van sociale rechten \(europa.eu\)](#)

5 Met inbegrip van de actieplannen en initiatieven die daartoe bijdragen, zoals de Europese zorgstrategie voor zorgverleners en zorgontvangers en het Actieplan voor de sociale economie.

6 Zie met name de [positionering van Social Services Europe](#) hierover.

7 "Non-profit associations represent the predominant legal form among non-profit organizations in the European Union, with an estimated number of 3.8 million present in EU Member States. Non-profit associations are also the largest in number of the four legal forms traditionally encompassed by the social economy", pagina 1 van de Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on European cross-border associations.

8 Op Europees niveau maken verenigingen 64% uit van de entiteiten in de sociale economie. Cijfers overgenomen uit European Economic and Social Committee, Recent evolutions of the Social Economy in the European Union, door Monzon J. L. en Chaves R., 2017, p. 69.

9 Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese grensoverschrijdende verenigingen (05.09.2023)

10 Wat die strategie betreft heeft de Raad twee aanbevelingen uitgebracht:

- 1) [aanbeveling over de herziening van de Barcelona-doelstellingen](#) inzake opvang en onderwijs voor jonge kinderen;
- 2) [aanbeveling over toegang tot betaalbare en hoogwaardige langdurige zorg](#).

11 De EC definieert "langdurige zorg" als een reeks diensten en hulp voor mensen die door hun mentale en/of fysieke kwetsbaarheid en/of handicap gedurende een lange periode hulp nodig hebben bij activiteiten in het dagelijks leven en/of permanente verpleging nodig hebben. (Langdurige zorg - Werkgelegenheid, sociale zaken en inclusie - Europese Commissie ([europa.eu](#)))

12 [Strengthening social dialogue \(europa.eu\)](#)

13 De [Green deal voor Europa](#) implementeren ([europa.eu](#))

14 [Het mechanisme voor een rechtvaardige transitie \(europa.eu\)](#)

15 [PACE-EN.pdf](#) (Leefmilieu Brussel)

16 [EU-verbod op de verkoop van nieuwe auto's vanaf 2035 uitgelegd](#) | Nieuws | Europees Parlement ([europa.eu](#))

17 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0024>